Ігор лежав на великому камені й вдивлявся в зеленувату прозорінь морської води. На сірому піщаному дні вовтузилися два раки-самітники. Один з них тягав за собою гостроверху мушлю, другий обрав за хатку дещо меншу, сплюснуту черепашку. Раки не ладили між собою. Час від часу вони сходилися, ударяли один одного клешнями й злякано ховалися в мушлі. Легенький прибій розводив їх, та вони знову встрявали у бійку.

Хлопець хотів перенести одного із забіяк кудись далі, та нараз побачив, як господар меншої мушлі покинув свою схованку й досить прудко почимчикував до суперника. Ігор навіть подих затамував — він такого ще не бачив!

Рак, який жив у більшій черепашці, помітив нападника, хотів, напевно, сховатися, та це йому не вдалося, бо суперник вчепився в нього клешеньками й став витягувати з хатки.

"Без мушлі вирішив, мабуть, битися, щоб зручніше було! — подумав Ігор.— От чудасія! Розкажи хлопцям — не повірять!"

Раки тим часом продовжували вовтузитися. Нападник настирливо тягнув суперника з черепашки. Той відчайдушно відбивався і так крутився з мушлею, що й пісок підняв. Та був він, видно, слабший від нападника, який і на хвилинку не відпускав його від себе.

Рак висовувався з черепашки дедалі більше, аж поки суперник зовсім не витяг його звідти, а сам, замість того щоб продовжувати бійку з беззахисним суперником, як сподівався на те Ігор, швидко всунув своє тіло у звільнену мушлю. Тільки кінці клешеньок виднілися звідти. Збагнувши, певно, що хатка втрачена назавжди, вигнанець поволі подався до кинутої черепашки, повагом вліз у неї й потяг нову схованку в море.

Ігореві спало на думку спинити небораку й вигнати нападника з кращої черепашки, але тут його гукнув Романко:

— Ходімо крабів ловити!

Друзі пройшли берегом до того місця, де було чимало каміння. Тут водилися краби, цього літа їх була сила-силенна.

Романко дістав з кишені шматок ліски з прив'язаним до неї гачком і свинцевим грузилом та тригранну мідію, виловлену на палі біля причалу. Розбив її, начепив шматок м'яса па гачок і обережно опустив принаду в воду.

— Заводь під камінь! — порадив Ігор.

— Глянь, які клешні звідти видніються!

Романко посунув м'ясо до клешень. Ті заворушилися, і невдовзі великий темно-зелений краб міцно вхопився за наживку. Хлопець потяг за ліску. Краб, мабуть, відчув щось недобре, кинув м'ясо й знову забився під камінь.

— Дай мені! — не терпілося Ігореві.

Романко віддав другові вудку, і той став підводити принаду до краба, який довго не реагував на м'ясо, та голод брав своє, і він простяг до принади спочатку одну, а тоді й другу клешню. Ігор вичікував. Як тільки краб повністю виліз з-під каменя, спробував вирвати у нього м'ясо, але той не збирався віддавати здобич. Тоді хлопець почав обережно змотувати ліску і, коли досяг поверхні води, вхопив його за тулуб. Упійманець випустив нарешті м'ясо й заметляв увсебіч клешнями, намагаючись вхопити кривдника, та Ігор не боявся, бо бачив, що крабові до його пальців не дістати.

— На! — великодушно подав зраділому Романку.

Той міцно взяв краба й ступив на камінь, звідти стрибнув на другий, щоб віднести здобич на берег, де в нього був мішечок з марлі, в якому можна було тримати крабів у воді, не боячись, що вони повтікають.

Камінь під хлопцем несподівано захитався, й Романко посковзнувся, змахнув для рівноваги руками. Йому здалося, що краб вислизає з пальців, і він перехопив його другою рукою. А краб немовби чекав такої нагоди — вчепився великою клешнею за пальця.

— Ой-ой-йой! — заволав Романко, потріпуючи рукою, щоб скинути краба у воду. Той не падав, усе дужче стискуючи клешню.

Ігор кинувся на допомогу другові. Почав розчіпляти клешню. Куди там!

— Відламуй її, та швидше! — закричав на нього Романко.

Клешня хруснула, і краб упав у море.

— Теж мені краболов,— невдоволено мовив Романко, розтираючи посинілий палець.— Хіба не знаєш, що роблять у таких випадках? Клешня невдовзі виросте в нього, тільки трохи коротшою буде!

Романко поклав у кишеню відламану клешню.

— На згадку. Думав цього краба для Зої засушити. Вона з Москви приїхала до нас на відпочинок.

— Не біда, зараз ще одного спіймаємо! — пообіцяв другові Ігор, і хлопці знову застигли над водою.

— Бере! — першим помітив Романко.— Який великий!

Хлопці й не вгледіли, як краб вискочив з-під каменя і швидко зняв м'ясо з гачка.

— Ніде він не дінеться! — заспокоїв друга Ігор і для надійності начепив м'ясо з шматочком мушлі.

Краб знову висунув клешні, та раптом якась чорна блискавка вдарила по наживі. Раз, вдруге — й знову заблищав порожній гачок.

— Бички! — розчаровано промовив Романко.— Тепер нам тут нічого робити.

— Так,— погодився Ігор.— Можна змотувати вудку. А знаєш, давай наловимо Зої креветок. Я тут неподалік місцину знаю, де вони водяться.

— А чим?

— Мішечком з марлі.

— Ідея!

До чого ж креветки гарні! Самі синьо-зелені, та ще сірі цяточки по тілу. Довгі вусики з широкими голубими смужками. У воді креветки непомітні. Хіба що добре придивившись, побачиш, як вони шмигають за здобиччю. Так їх. не спіймаєш, а ось коли креветка сяде на камінь, тоді дуже обережно підводь до неї сачок, швидко перекривай шлях до відступу.

Хлопці впіймали кілька тендітних істот й впустили їх у поліетиленовий мішечок з водою.

— До чого ж люблю оцю бухточку! — задоволено простягся на піску Ігор.— Тут завжди тепліша вода, аніж у морі. А глянь, яка вона чиста.

Не змовляючись, хлопці поскидали одяг і шубовснули у воду.

— Ти казав, що бухточка чиста, а поглянь, скільки тут медуз! — Романко відкинув одну з них рукою і повернув до берега.

— Ми зараз їх виловимо! — зауважив Ігор.— Тільки остерігайся, щоб не вжалила.

— Знаю.— Романко вже відносив на берег велику медузу.— І де ця гидота береться?

Хлопці наскидали аж дві купи драглистих тіл. Красиві й тендітні у воді, вони втрачали на піску свою принадність, багато з них від удару розбивалися.

— Що це ви, хлопці, робите? — Друзі аж здригнулися від несподіванки.

Із-за скелі вийшов невисокий засмаглий чоловік з ластами й маскою в руках.

— Бухточку від медуз очищаємо! — пояснив Ігор.— Можете купатися сміливо — операція "Чисте море" завершена!

— Ви в якому класі вчитеся? — спохмурнів незнайомець.

— У четвертий перейшли. А що?

— Тоді б повинні знати: знищувати отак беззахисних тварин — ганебно!

— Як-ких тварин? — аж заїкнувся Ігор.— Я ж вам сказав, що медуз з моря викидаємо. Хіба не бачите?

— Їх і маю на увазі.— Чоловік уважно роздивлявся медуз.— Ось аурелія, або вухата медуза,— доторкнувся пальцем до невеликої, забарвленої в рожевий колір медузи з чотирма темними підківками в центрі зонтика.— А це — коренерот. Бачите, яке у нього міцне тіло, навіть від удару не пошкодилося.

Незнайомець обережно перевернув білувату конічну медузу з фіолетовими краями.

— Від коренеротів треба триматися подалі — добряче жаляться! Чи не за це ви їх знищуєте? Але ж ви не розбиваєте вуликів, коли вас бджола вкусить!

— Бджоли — корисні комахи. Вони мед збирають.— Романко не зрозумів, чому цей чоловік так захищає нікому не потрібних медуз.

— Е, хлопчику, ти, мабуть, не знаєш, що у тропічних морях водяться схожі на коренеротів їстівні ропілеми. Місцеві жителі ловлять їх і їдять, як вони називають, "кришталеве м'ясо". Та й наші коренероти теж їстівні. Ці тварини, як і багато морських мешканців,— ще не займані людством запаси їжі.

— "Кришталеве м'ясо"... Виходить, медузи справді тварини? — здивувався Ігор.— А я думав, що якісь морські гриби. У них же немає ні очей, ні рота, ні рук, ні ніг... Як же тоді вони живуть?

— Очі в багатьох медуз є, вони на краях зонтика. Очі невеликі й ледь розрізняють світло. Замість вух — так звані статоцисти. Завдяки цим органам медузи тримаються подалі від берега, а в негоду— і від поверхні води, де їх легко можуть пошкодите штормові хвилі. Плавають ці тварини по-різному. Одні, як ось вухата медуза, використовують

морську течію, а під воду опускаються повільним скороченням країв ніжного купола. У коренерота м'язи зонта, як бачите, сильні, тому ця медуза може плавати швидше, незалежно від течії або вітру. Медузи — хижаки. Живляться дрібними тваринами, переважно ракоподібними. Більшу здобич убивають жалкими клітинами, а дрібну засмоктують разом з водою.

— А звідки ви про це, дядю, знаєте? — спитав Романко.

— Все життя на морі.

— Що ж тепер робити з цими медузами? — зітхнув Ігор.— І справді, навіщо ми їх повитягували?

— Давайте вкинемо медуз у море, а може, якась і виживе!

Діти брали драглисті тіла, які вже не були для них огидними, і обережно опускали в воду. Потовчені аурелії одразу розпадалися на шматки й тонули, а більшість коренеротів розправляли свої куполи, на якийсь час затримувались на місці, немовби сил набирались, а тоді поволі, невеличкими поштовхами прямували у море.

Хлопці дивилися їм услід і радо усміхалися.